

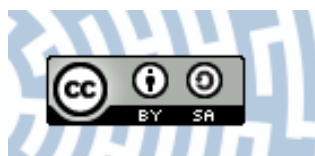

You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: Kiedy ranne wstają zorze

Author: Agnieszka Madeja

Citation style: Madeja Agnieszka. (2018). Kiedy ranne wstają zorze. W: R. Cudak, W. Hajduk-Gawron, A. Madeja (red.), "Na wrywki : 100 cytatów z polskiej poezji i dramatu, które powinien znać także cudzoziemiec" (S. 157-159). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.

Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja.

Kiedy ranne wstają zorze

O cytacie

To pierwszy wers popularnej PIEŚNI religijnej napisanej przez Franciszka Karpińskiego. W latach 1785–1818, gdy poeta przebywał na dworze Branickich w Białymstoku, powstały *Pieśni nabożne* (*Kiedy ranne wstają zorze*, *Wszystkie nasze dzienne sprawy*, *Bóg się rodzi* i inne). W 1792 roku zostały one po raz pierwszy wykonane oraz wydane w klasztorze oo. Bazylianów w Supraślu. W zbiorze tym utwór *Kiedy ranne wstają zorze* nosi tytuł *Pieśń poranna*. Znajduje się tam także wskazówka dotycząca melodii pieśni: „nuta: *Będę Cię wielbił, mój Panie*”.

Utwór ma formę modlitwy. Kiedy budzi się dzień, „ranne wstają zorze”, cały świat wielbi Boga: „Tobie ziemia, Tobie morze, / Tobie śpiewa żywioł wszelki”. Kolejne zwrotki tłumaczą, dlaczego człowiek wychwala Stwórcę. Ostatnia strofa pokazuje radość z rozpoczęcia nowego dnia, podczas którego można sławić Boga. Pieśń w bardzo prostych słowach mówi o obecności Boga w życiu człowieka. *Kiedy ranne wstają zorze* oraz *Pieśń wieczorna* (*Wszystkie nasze dzienne sprawy*) to utwory, które Polacy śpiewają rano (np. podczas modlitwy porannej) i na koniec dnia (np. po wieczornym nabożeństwie).

„Zorza poranna” to ‘zjawisko świetlne, które obserwujemy na niebie bezpośrednio po wschodzie słońca oraz w czasie jego trwania, polegające na zmianie barw nieba, które staje się coraz jaśniejsze, żółto-pomarańczowe’. Przed zachodem słońca można zobaczyć zorzę wieczorną.

O autorze i jego twórczości

Zob. **Bóg się rodzi, moc truchleje*

Nawiązania

Pieśń poranna szybko zyskała ogromną popularność. Przekaz utworu był przede wszystkim ustny, a jednak 19 lat od druku *Pieśni nabożnych* ranek w zaścianku Dobrzyńskich, według Adama Mickiewicza, zaczynał się tak:

Właśnie staruszek chodził po samotnym dworze,
Nucąc piosenkę: „Kiedy ranne wstają zorze”.

Mickiewicz 1996, 320

Aby uczcić 100. rocznicę powstania kościuszkowskiego, w maju 1894 roku z Warszawy wyruszyła piesza pielgrzymka do Częstochowy. Wśród pielgrzymów, w większości chłopów, znalazł się Władysław Stanisław Reymont. Efektem jest utwór *Pielgrzymka do Jasnej Góry*, który ma cechy gatunkowe reportażu i jest debiutem książkowym przyszłego laureata Nagrody Nobla. Bohaterami są pielgrzymi i przyroda. Pątnicy w uniesieniu śpiewają *Pieśń poranną*:

Gromadzimy się pod krzyżem. Twarze mają senne i posiniałe od zimna, ubiory pogniecione, ale oczy błyszczą jasno. Wyniosły chłop w kapuzie mniszej, nasuniętej na głowę, o ostrych ascetycznych rysach twarzy, podnosi krzyż, ubrany już wiankiem świeżej zieleni, dzwoni i niskim głosem intonuje:

Kiedy ranne wstają zorze,

Tobie ziemia, Tobie morze.

I ten tłum prosty podchwytuje pieśń sercami i śpiewa ją z uniesieniem, przepo-
tężnie mocnym głosem:

Tobie śpiewa żywioł wszelki...

Reymont 1928, 20–21

Pieśnią *Kiedy ranne wstają zorze*, w wykonaniu Towarzystwa Śpiewaczego „Harfa”, od 12 czerwca 1933 roku do wybuchu wojny Polskie Radio rozpoczynało codzienną emisję programu. Polska była jedynym państwem oprócz Watykanu, którego radiostacja rozpoczynała dzień akcentem religijnym.

Kiedy ranne wstają zorze to tytuł etiudy fabularnej w reżyserii Mateusza Głowackiego (2012). Akcja rozgrywa się w Polsce w latach 60. XX wieku. Wycieczka zakładowa jedzie autobusem na grzybobranie. Dyrektor ogłasza konkurs – znalazca największego grzyba otrzyma premię. Dla uczestników wycieczki najważniejsze jest jednak przypodobanie się dyrektorowi.

Melodię pieśni mogą usłyszeć turyści, pielgrzymi i mieszkańcy Wadowic przechodzący o 7.00 obok Bazyliki Ofiarowania Najświętszej Maryi Panny znajdującej się na rynku. Wadowice to miasto, w którym urodził się papież Jan Paweł II.

Warto wiedzieć

- PIEŚŃ – zob. **Miło szaleć, kiedy czas po temu*

Bibliografia

- Klimowicz M., 2008: *Oświecenie*. Warszawa.
- Mickiewicz A., 1996: *Pan Tadeusz czyli ostatni zajazd na Litwie*. Oprac. S. Pigoń. Wrocław.
- Reginek A., 2005: „Pieśni nabożne” Franciszka Karpińskiego oraz psalmy w jego tłumaczeniu w przekazach źródłowych i tradycji ustnej: studium teologiczno-muzykologiczne. Katowice.
- Reymont W.S., 1928: *Z ziemi polskiej i włoskiej. Pielgrzymka do Jasnej Góry*. Warszawa.
- Sobol R., 1987: *Franciszek Karpiński*. Warszawa.
- http://bibliotekapiosenki.pl/Kiedy_ranne_wstaja_zorze [dostęp: 28.01.2017].
- <http://filmpolski.pl/fp/index.php?film=621265> [dostęp: 13.11.2016].
- <http://www.goniec.net/goniec/teksty/kiedy-ranne-wstaj%C4%85-zorze-%E2%80%93-93-220-lat-w-s%C5%82u%C5%BCbie-bo%C5%BCej-i-narodowej.html> [dostęp: 28.01.2017].
- <http://www.polskieradio.pl/231/4402/Ksiazka/Rok1925/6> [dostęp: 28.01.2017].
- <http://www.wadowiceonline.pl/component/content/article?id=439:jaka> [dostęp: 28.01.2017].

Agnieszka Madeja